

אזור הדמדומים

גדעון לוי ♦ צילומים: מיקי קרצמן

איברהים חמדאן בבית החולים. "אלים וברחן", כתבו השוטרים בתיקו האישי

מוסר בליות

כליותיו של איברהים חמדאן נהרסו כתוצאה מהמכות שספג במשטרת ירושלים. חמדאן הוא חולה נפש, שלדברי המשטרה ניסה לפרוץ לדירת בן של שופט, והשתולל כשבאו שוטרים לעצרו. במשך עשרה ימים חיפשה אותו משפחתו. עכשיו הוא מאושפז בבית חולים בחברון, מחובר למכשיר דיאליזה

לדבריה, מהשוטרים במגרש הרוסים שאין להם מושג היכן הוא, בזמן שהיה עצור בבית המעצר הזה?

"אחם יהודים? אני מפחד", מלמל חמדאן חרש כשנכנסנו לפני כמה ימים לחדרו בבית החולים החברוני. מבטו הביע את חרדתו. רגע הוא נראה המשך ♦

עכשיו דיבורו מקוטע, מכולכל במי קצת, אבל החבלות כידיו וברגליו וכשאר פלגי גופו מעירות על המכות שספג ועל המאבק שניהלו נגדו השוטרים. האמנם צריך היה להכותו עד כדי הרס כליותיו? מדוע ניסה לפרוץ לדירת בנו של השופט אורי בן דור? ולמה צריכה היתה משפחתו לחפש אחריו במשך עשרה ימים תמימים ולשמוע,

שלת יפאן לבית החולים "עאליה" כחב רון, בגלל הפגיעה בכליותיו. מכות השוטרים הן שגרמו לטראומה שהביאה לאי ספיקת כליותיו, שרופאי בית החור לים "אסף הרופא" בצריפין, אליו הועבר מהכלא הישראלי, מגרירים אותה "רכי דומיליוזיס" בשפתם. השוטרים אומרים שנאלצו להכותו לאחר שהשתולל ותקף אותם מאו שנעצר.

כשיר דיאליזה יפאני משוכ לל מנקה עכשיו את רמו של איברהים חמדאן. בחדר הטי פולים של המחלקה הנפרו לוגית הוא שוכב, גבר גדל-גוף שעיניו פעורות לרווחה, מעי רות על מצבו הנפשי המעורער. מדי יום צריך לחבר את חמראן למשך שלוש שעות למכשיר הדיאליזה שתרמה ממי

המשך

מבועת, רגע מזרה אימים, רגע מעורר חמלה בגופו החלוש ופניו האפורים שזיפים שחור רים מעטרים אותם. הוא פועל בן 32 מהכפר אל-חאס שבנפת בית לחם, נשוי ואב לשלושה, שיושב עכשיו בקושי בגלבייה החומה והמטונפת שלו על מיטת בית החולים, שבר כלי שרגליו וידיה החסונות חבולות ונפוחות וכליותיו לא מתפקדות, צינורית אינפוזיה מחוברת לזרוע אחת והזרוע השנייה תבושה. הוא יצא בשבת, 24 באפריל, בשעת אחר הצהריים מכיתו שכפר. כבר שלושה ימים קודם לכן שלא יצא כהרגלו לעבודתו כפועל

מחלתו של אחיו, הוא מספר, החלה כשהיה בן 26. הרופא בעאליה אומר שזוהי סכיזופרניה. בשנה האחרונה סירב ללכת לרופא וליטול את התרופות שרשם לו. לפעמים צריך לקחתו בכוח. "לא ממש בכוח, כי אני, בלי שתי ידיים, מצליח לקחת אותו", מעיד אחיו. לפני ארבעה חודשים אושפו לשבוע. כמה ימים לפני שנעצר לקח אותו מוסא אל הרופא, שרשם לו כדורים. מוסא הערים על אחיו ומהל לו אותם בקפה שלו. "יצאתי להי תאורר קצת", משחזר איברהים. לבני משפחה תו אמר שהוא רוצה לנסוע לחיפה, ליפו, לירושלים. הוא נסע במונית מבית לחם לא

חתו ולייריו ולא נראה להם סביר שייעלם מרצונו. "ידיענו שאם היה יכול, היה כבר חוזר הביתה". ביום רביעי כבר פנו למשטרת ירושלים במגרש הרוסים. לרבני האח מוסא אמרו להם שם שאינו עצור. מוסא גם הלך לתחנת המשטרה בתלפיות וגם שם לא שמעו עליו. אחרי כמה ימים בא מוסא עוד פעם למגרש הרוסים, לברר מה עלה בגורל אחיו ושוב אמרו לו, לרבניו, שאין להם מושג היכן הוא. רק בתום שבוע להעדרו אמרו להם במגרש הרוסים שהוא אכן נמצא במעצר, בבית החולים של שב"ס ככלא איילון. השו

ככה איתרו אנשי המוקד להגנת הפרט את העציר חמדאן. עשרה ימים אחרי שיצא מביתו, הם הודיעו לבני משפחתו שי קירם מאושפו בחברון. ככה, אומרת מנהלת המוקד רליה קירשטיין, קורה לעצירים פל-שתיניאם רבים: בשנת 1998 טיפל המוקד ב-1,038 פניות של פלשתינאים שקרוביהם נעדרו; ב-1997 נרשמו 1,525 פניות לאיי תור; ב-1996 - 3,297 פניות וב-1995 - 2,111. רובם הגדול היו עצורים, אבל למש"פחותיהם לא הודיעו על כך כנדרש. חוק המעצרים משנת 1996 קובע: "החליט קצין ממונה לעצור את החשוד, יבהיר לו מיד את רבד המעצר ואת סיבת המעצר בלשון המובנת לו ככל האפשר וכן את זכותו שתמסר הודעה על מעצרו לאדם הקרוב לו ולעורך דינו".

דובר משטרת ירושלים אומר שלעציר חמדאן הוצע לטלפן הביתה, אך הוא סירב. בהתחשב במצבו הנפשי, זה סביר. אך כלום לא היה על המשטרה להודיע למשפחתו כי זמתה, בהתחשב במצבו הרובך בן-דוכי מצייין, שלמחרת מעצרו מונה לעציר עורך-דין מטעם הסנגוריה הציבורית.

על פי המשטרה הגיב חמדאן באלימות קשה נגד השוטרים שבאו לעצרו, אלימות שלא שככה גם בבית המעצר במגרש הרוסים. "אלים וברחן", כתבו השוטרים באותיות גדולות על תיקו האישי והציבו עליו שמירה מיוחדת בתא הצינוק מספר שמונה במגרש הרוסים, שאליו הועבר לבידור. ככלא נעה התנהגותו בין התקפי אלימות להסתגרות וחוסר יכולת לתקשר. הרובך בן-דוכי גולל השבוע מסכת ארוכה של השתוללויות, שהחלה עוד ברירת בן השופט ונמשכה כתאי המעצר וכבתי החולים לחולי נפש. לרבניו, לא היתה לשוטרים הכולאים ברירה אלא להשתמש בכוח נגד חמדאן. כוח עד כדי הרס כליותיו?

הרובך מספר שחמדאן הועבר בזמן מעצרו לרוביקה בבית החולים "שערי צדק" בשל החבלות בגופו ושם נקבע שאין סימנים לפגיעות פנימיות, פגיעות שאובחנו כמה ימים אחר כך באספ הרופא. המשטרה העבירה את חמדאן גם לאבחון נפשי בבית החולים הפסיכיאטרי "איתנים", שם נקבע שהוא כשיר למעצר. אחר כך הועבר גם לבית החולים לחולי נפש בגבעת שאול, שם נקבע ששל אלימותו אי אפשר לערוך לו שם הסתכלות ראווה. הומלץ לפיכך להעבירו למרכז לבריאות הנפש של שב"ס.

דוברת בית החולים אסף הרופא, נודית נחמיה, מסרה השבוע: "לא הכרנו את מצבו הרפואי של החולה בעבר. קרוב לוודאי שהפגיעה בכליותיו היא תוצאה של חבלה, שהביאה לטיפול בדיאלוזה. כאשר פגיעה כלייתית נוצרת כתוצאה מחבלה, יש לציפות להתאוששות רקמת הכליה, שלא כמו במחלת כליות ראשונית. לפיכך ייתכן כי הצורך בטיפול בדיאלוזה הינו זמני". הרופא הנפרולוג מבית החולים עאליה, ר"ד חליל אל-מטור, היה השבוע סקפטי יותר. הוא הסביר שחמדאן יישאר כחודש בבית החולים לטיפול בדיאלוזה יומיים, ורק אחר כך תאר בחן מידת הפגיעה בכליותיו. "פגיעות כבי ליות כתוצאה מאלימות הופכות לעתים לפגיעות כרוניות, ואז נזקק החולה לדיאליזה לשארית חייו, או לחלופין יש להשתלל לו כליה", אמר הרופא.

גם התחקירן של ארגון "בצלם", נגיב אבו רקייה, גבה עדויות בפרשה. השבוע שלח ארגונו מכתב למחלקה לחקירות שוטריים במשרד המשפטים. "נוכח תומרתו של האירוע אנו דורשים כי תיפתח חקירה של המקרה", כתבה איריס גילר מ"בצלם". המשטרה שיחררה את חמדאן בלא שפתחה נגדו תיק, בשל מצבו הנפשי והבריאותו.

מוסא חמדאן (משמאל) ליד מיטת אחיו. קנה לו פעם סמר על מכשמות וכישופים, שהחמיד אותו מאוד

מוסא חמדאן: "בזמן ההתקפים הוא דווקא שקט מאוד. איברהים הוא בחור רגיש מאוד שנפשו רכה. כשצועקים עליו או מנסים לפגוע בו הוא נבהל מאוד ומסתגר בפינה"

נרדיס ומשם לשער שכם בירושלים. אותה אותו השיגעון. "התחלתי ללכת לכיוון השכונות האשכנזיות של ירושלים. נכנסתי לאחת השכונות ופתאום הופיעו שמונה שוטר, הם התנפלו עלי והחלו להרביץ לי מכות". זה מה שהוא זוכר. הוא טוען שלא ניסה לפרוץ לשום ריזה. "הם לקחו את תעודת הזהות שלי ולקחו אותי למעצר במגרש הרוסים. שם הם המשיכו להרביץ לי, עד שהכניסו אותי לצי-נוק. אחרי יומיים, שלושה, התעוררתי ומצאתי עצמי בבית החולים".

דובר משטרת מחוז ירושלים, רפ"ק שמואל בן-דוכי, אומר שהמשטרה הוועקה לרירת בן השופט כרחוב הנביאים בבירה, לאחר שחמדאן ניסה לפרוץ אליה ותקף באלימות את יושביה.

החשש לגורלו התעורר קרב בני משפחתו משלא שב במוצאי שבת הביתה. מעולם קודם לכן לא נעלם ליותר מכמה שעות. מעולם גם לא נעצר או הסתבך עם החוק. ביום ראשון החלו לחפש אצל קרובי משפחה וחברים. ביום שני החלו לחפש בר-חובות מזרח ירושלים, בסביבות שער שכם. חששם התגבר, בעיקר כי הוא קשור למשפ

מזרמן בישראל או בשטחים. מוסא חמדאן, אחיו קטוע שתי הידיים, שנפצע מנפלי תחמושת שאסף פעם כשהיה נער בן 14, אומר שהמשפחה הבחינה בסממני המשבר הנפשי המתקרב. מרי פעם פוקד אותו ההתקף. איברייהם מתכנס או בתוך עצמו, מרבר אל עצמו ומסתגר. ההתקפים כוללים היות, איברהים מרבה לומר או שהוא שומע קולות שאומרים לו שאין אלוהים. "אם יש אלוהים, למה הוא לא מונע את ההתקפים האלה. תוכיחו לי שיש אלוהים". ספר שקנה לו מוסא פעם, על מכשפות וכישופים, ריתק והפחיד אותו מאוד. לפעמים יש גם התקפי זעם, האח מוסא טוען שאלה לא מלוזים בדרך כלל באלימות. ייתכן שחרדתו ממעצרו היא שהחריפה מאוד את אלימותו. מוסא: "בזמן ההתקפים הוא דווקא שקט מאוד. איברהים הוא בחור רגיש מאוד שנפשו רכה. כשצועקים עליו או מנסים לפגוע בו הוא נבהל מאוד ומסתגר בפינה. כשבא ההתקף אנחנו לוקחים אותו לרופא שנותן לו תרופות".

פעמיים אושפו בבית החולים הפסיכיאטרי ע"ש מוחמד סעיד כמאל שבבית לחם. ההתקפים אורכים יומיים, שלושה, עד שהוא חוזר למסלול חייו. מוסא אומר שאו הוא מתברר על חשבון עצמו ומחלת הנפש שלו.